

Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Programlarında Üniversitelerin Sürekli Eğitim Merkezlerinin Üstlenebileceği Roller Üzerine Bir Değerlendirme
Ömür Bilsay KUL*

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin kalitesi ve verimliliğinin artırılması; bu faaliyetlerin yaygınlaştırılması için üniversitelere bağlı sürekli eğitim merkezlerinin üstlenebileceği roller üzerine bir değerlendirme yapmaktır.

Günümüzde kurumların dünya üzerindeki hızlı değişime ayak uydurabilmeleri ve çağın gereklerini yerine getirebilmeleri “Hayat Boyu Öğrenme” süreçlerini kurumsal ve kişisel bağlamda olumlu bir değişim dalgası olarak arkalarına alabilmelerine bağlıdır. Kurumlarda hayat boyu öğrenme süreçlerinin verimli ve etkili bir şekilde takip edilebilmesi ve kurumsal süreçlere yansıtılabilmesinin en önemli yollarından biri ise hizmetiçi eğitim programlarıdır.

Hizmetiçi eğitimde üniversitelere önemli vazifeler düşmektedir. Eğitimde yaşanan değişikliklerin ve gelişmelerin bilimsel boyutlarıyla ele alınması ve uygulama boyutlarıyla öğretmenlere aktarılması için yükseköğretim kurumları bünyesindeki eğitim fakülteleri başta olmak üzere sürekli eğitim kurumları ile koordineli çalışmalar yürütülmesinin daha verimli sonuçlar doğuracağı kanaatini taşımaktayız.

MEB ve YÖK işbirliği ile Üniversitelere bağlı sürekli eğitim merkezleri aracılığı ile gerçekleştirilecek hizmetiçi eğitim faaliyetleri alanlarında uzman akademik personel aracılığıyla daha verimli ve sağlıklı yürütülebilecektir. Ayrıca bu faaliyetler ve işbirliği akademik personelin mesleki gelişimleri ve üniversitelerin mali ihtiyaçları açısından da olumlu sonuçlar doğurabilecektir.

Anahtar Sözcükler: Milli Eğitim Bakanlığı, Hizmet İçi Eğitim, Sürekli Eğitim Merkezi

An Assessment For Rolles Of Continuing Education Center In Ministry of National Education In Service Education Programs

ABSTRACT

The aim of this study is to make an assessment for increasing the quality and efficiency of in-service training activities conducted by the Ministry of Education by the rolles of continuing education centers of universities.

Universities have important rolles on in-service education of teachers. The coordination of Ministry of National Education and education faculties and continuinig education centers will be make more efficient consequences for the recent changes and developments in education.

The in-service education programmes which are carry on with continuing education centers With the coordination of The Council of Higher Education and The Ministry of National Education will be caused to more efficient and healthy applications.

Key Words: Ministry of National Education, In-service Education, Continuing Education Center

GİRİŞ

Günümüzde kurumların dünya üzerindeki hızlı değişime ayak uydurabilmeleri ve çağın gereklerini yerine getirebilmeleri “Hayat Boyu Öğrenme” veya diğer adıyla “Yaşam Boyu Öğrenme” süreçlerini kurumsal ve kişisel bağlamda olumlu bir değişim dalgası olarak arkalarına alabilmelerine bağlıdır. Kurumlarda hayat boyu öğrenme süreçlerinin verimli ve etkili bir şekilde takip edilebilmesi ve kurumsal süreçlere yansıtılabilmesinin en önemli yollarından biri hizmetiçi eğitim programlarıdır.

Hizmetiçi eğitim, kamu hizmeti görevlilerinin hizmete yatkınlığını sağlamayı, verimlilik düzeylerini yükseltmeyi, gelecekteki görev ve sorumluluklarını daha iyi yerine getirebilmeleri için onların bilgi, deneyim ve becerilerini artırmayı amaçlayan eğitim etkinlikleridir. Bu etkinliklere, çalışılan kurum içinde ya da dışında, iş başında ya da iş dışında başvurulabilir. Önemli olan bu etkinliklerin hizmetle ilişkili olmasıdır (Canman, 2000, s.95).

Teknolojik gelişmeler sonucu ortaya çıkan yeni iş, yöntem ve üretim teknikleri çalışanların hem çeşitli becerilere sahip olmalarını hem de birden fazla görevi üstlenmelerini zorunlu hâle

---

* Öğretim Görevlisi, Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi, e-mail: obkul@sinop.edu.tr

getirmektedir. Hizmetiçi eğitim, bu süreci kolaylaştıran bir işleve sahiptir. Günümüzde bir slogan olan “yaşam boyu öğrenme” hizmetiçi eğitim için söylenebilecek en kısa tanımdır (Ulus, 2009, s.14).

Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’na Bağlı Kurumlarda Hizmetiçi Eğitim

Dünyadaki kurumların ve çalışanlarının hemen hepsinin yenilenen kriterlere göre hizmetiçi eğitime ihtiyaçları vardır. Eğitim alanındaki bu kurumların en önemlilerinden birisi de Milli Eğitim Müdürlüğü ve bünyesinde çalışan öğretmenlerdir. “Bir ülkede uygulanan eğitimin kalitesini arttırmak için, öğretmen ve öğretmen adaylarının hizmet öncesi ve hizmetiçi dönemlerdeki eğitimleri üzerinde yoğun bir çaba harcanmalıdır (Kaya, Çepni ve Küçük, 2004, s.112).

Eğitim devamlı kendini yenileyen ve yeniliklere açık bir dünyadır. Eğitim programları, öğretim yöntem ve teknikleri, derslerin nasıl ve hangi materyallerle işleneceği gibi konular üzerinde devamlı değişiklikler olmaktadır Dolayısıyla dersleri veren öğretmenlerde yeniliklerden haberdar olması ve devamlı kendilerini yenilemeleri zorunlu bir hal almaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin, kendilerini yenileyebilmeleri ve yeniliklerden haberdar olabilmeleri için kurum ya da kuruluşlar tarafından devamlı hizmetiçi eğitim almalıdırlar (Sarığöz, 2011, s.1022).

Öğretmenler gerek hizmet öncesi gerekse hizmet anında eksiklerini tamamlamak için hizmetiçi eğitime gereksinim duymaktadırlar. Özellikle “hizmet öncesinde verilen bilgilerin iş ortamında yetersiz kalması, çalışanlarda kariyer yapma isteğinin artması, değişime ve gelişmelere uyum zorunluluğu, bazı bilgi ve becerilerin sadece iş başında öğrenilmesi, öğrenme ve kendini geliştirme isteğinin olması gibi nedenler hizmetiçi eğitimi zorunlu kılmaktadır (Selimoğlu ve Yılmaz, 2009, s.3). Öğretmenlerin hizmetiçi eğitimleri değişik yaklaşımlarla gerçekleştirilmektedir. Saban (2000), bu yaklaşımları üç başlık altında toplamaktadır:

- Profesyonel öğretmen yaklaşımı: Toplumla yararlı olacak ve aynı zamanda topluma yön verecek bireyleri yetiştirme görevini üstlenen öğretmenlerin, bilinçli, yaratıcı, sorumlu ve aynı zamanda beden, zihin, ahlâk ve duygu bakımından dengeli yeni nesiller yetiştirebilmeleri, onların ancak bir profesyonel öğretmen kimliği kazanmaları ile olanaklıdır.

- Değişimsel yaklaşım: Çeşitli alanlarda meydana gelen hızlı ve çok boyutlu değişme ve gelişmeler nedeniyle öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri ile uzun süre başarılı ve etkili olmaları olanaklı değildir. Bu nedenle, öğretmenlerin hizmet-öncesi eğitimlerinden doğan eksikliklerin hizmetiçi eğitimle karşılanması yoluna başvurulması gerekir.

- Gelişimsel yaklaşım: Öğretmenler, meslek yaşamlarında çeşitli evrelerden geçerler ve her bir evrede de farklı ilgi ve gereksinimlere sahiptirler. Öğretmenlik yaşamına başladığı andan itibaren bireyin ilgisi, merakı ve kaygıları belirli zamanlarda belirli noktalarda yoğunlaşır ve bu gibi yoğunlaşmalar da farklı hizmetiçi eğitim modellerinin uygulanmasını gerekli kılar (Akt.Gültekin ve Çubukçu, 2009, s.187-188).

Taymaz ve diğerleri (1997)’ne göre, ülkemizde öğretmenlere yönelik dinamik bir hizmetiçi eğitim ölçütler takımının varlığından söz edilemez. Dolayısıyla, yerinde yapılan gözlemlere göre Milli Eğitim Bakanlığı, yönetici görüşlerine dayalı bir yaklaşımla eğitim ihtiyacı belirlemektedir. Yöneticilerin, öğretmenlere yeni roller yükleyen gelişmeleri evrensel düzlemde izleyebilmesi ise ayrı bir sorun olarak algılanabilir. Bir başka anlatımla, yönetici görüşlerini temele alan eğitim ihtiyacı belirleme yaklaşımlarının nesnellik niteliği çoğu kez kuşkuludur denebilir. Nitekim hizmetiçi eğitime ilişkin kurumlar arası bir toplantının Milli Eğitim Bakanlığıyla ilgili bölümünde şöyle denmektedir. "Hizmetiçi eğitim ihtiyacının saptanmasında, geçerli bilimsel araç ve yöntemlerin kullanılmamasından dolayı personelin ne ölçüde ve türde bir eğitime ihtiyaç duyduğu saptanamamaktadır" (Akt. Budak ve Demirel, 2003, s.66).

18. Milli Eğitim Şurasında alınan aşağıdaki kararlar da hizmetiçi etkinliklerin üniversiteler aracılığıyla yürütülmesini destekler niteliktedir;

- Hizmetiçi eğitim programlarında ders verecek personel, en az yüksek lisans düzeyinde eğitim almış olmalı, ancak mesleki ve teknik eğitimde verilecek kurslarda usta öğretici ve uzmanlardan da yararlanılmalıdır.

- Öğretmenlerin hizmetiçi eğitim faaliyetleri ile kongre, seminer, konferans vb. bilimsel etkinlikler sonucunda almış oldukları belgelerin; kariyer basamaklarının belirlenmesinde, öğretmen yeterlikleri ile performans değerlendirme ve ücretlendirmede esas alınmasına ilişkin gerekli düzenlemeler yapılmalıdır (MEB, 2012).

Fransa’da hizmetiçi eğitim bakanlık düzeyinde PNP (Programme National de Pilotage= Ulusal Eğitim Programı), rektörlük düzeyinde ise IUFM’ ler (Institut Universitaire de Formation des Maitres=

Öğretmen Yetiştirme Enstitüleri) tarafından sağlanmaktadır. Fransız eğitim sisteminde görev alan eğitim personelinin hizmetiçi eğitimi rektörlük ile IUFM arasında eşgüdümlü bir çalışma sonucu gerçekleşmektedir. Bu kurumlar bağlı oldukları akademinin eğitim programı (Plan Académique de Formation: PAF) çerçevesinde hizmetiçi eğitim faaliyetleri düzenlenmektedirler (İzci, 2010, s.161).

Avrupa Birliğinin standartlarının oluşturulmasında öğretmen eğitimiyle kazandırılan bilgi ve becerilerin tek başına yeterli olamayacağı bu bağlamda teknolojik gelişmelerin ve eğitim araç-gereçlerindeki gelişmelerin hizmetiçi eğitim faaliyetleri çerçevesinde öğretmenlere önemli katkılar sağlayacağı vurgulanmaktadır. Ayrıca hizmetiçi eğitim faaliyetleriyle kazanılan mesleki deneyimlerin eğitim personelinin mobilitelerini artıracığı belirtilmektedir (İzci, 2010, s.162).

Fransa'da ulusal düzeyde hizmetiçi eğitim faaliyetleri içerisinde üniversite konferansları ve yaz üniversiteleri gibi uygulamalarda yer almaktadır. Üniversite konferanslarının amacı eğitim reformlarının uygulanmasını ve ders içeriklerinin güncelleştirilmesini sağlamaktır. Üniversite konferansları uzaktan eğitim şeklinde olabileceği gibi belirli merkezlerde periyodik olarak da yapılabilmektedir. Aynı zamanda üniversite konferansları akademilerin eğitim programlarının temelini oluşturmaktadır. Üniversite konferanslarının planlanmasında ve düzenlenmesinde IUFM uzmanları ve gerekli durumlarda konu ile ilgili yetkililerin işbirliği aranmaktadır. Bu yetkililer rektörün belirleyeceği uzmanlardan oluşmaktadır (İzci, 2010, s.163). Yaz üniversitelerinde ise ulusal ve uluslararası düzeydeki uzmanların katılımları sağlanarak eğitim alanındaki gelişmeler ayrıntılı olarak incelenmektedir. Yaz üniversitelerindeki faaliyetlere katılım 150 ile 200 kişiyi geçmeyecek şekilde olup bu düzeydeki hizmetiçi eğitim faaliyetleri yaz ve sonbahar tatillerinde gerçekleştirilmektedir. Yaz üniversiteleri her yıl değişik konularda, farklı konu alanındaki eğitimci ve uzmanların görüşlerini paylaşmalarına imkân tanımaktadır (İzci, 2010, s.164).

Güney Kore'de ise ilk ve ortaöğretimde görev yapan öğretmenler ile kütüphaneci, danışman ve yöneticiler en az 30 günlük (toplam 180 saat) hizmetiçi eğitim almak zorundadırlar. Hizmetiçi eğitim programında eğitim teknolojileri, program geliştirme, genel ve özel öğretim yöntemleri gibi konular yer almaktadır. Öğretmenlerin bu programlardaki performansları terfilerinde ve ücret artışlarında dikkate alınmaktadır. Öğretmenlere bu eğitimi veren ilköğretim enstitüleri, çok amaçlı eğitim-öğretim enstitüleri ve uzaktan eğitim enstitüleri bulunmaktadır. Bu enstitüler üniversite, öğretmen yüksek okulu, yerel eğitim ofisi, ile Eğitim ve İnsan Kaynaklarını Geliştirme Bakanlığı tarafından belirlenen kurumlar bünyesinde faaliyet göstermektedir (İpek, 2009, s.209).

Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlarda hizmetiçi faaliyetlerin planlanması ve yürütülmesi MEB'e bağlı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. 652 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 15 inci maddesine göre Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır;

MADDE 15 – (1) Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Öğretmenlerin nitelikleri ve yeterliklerinin belirlenmesi ve geliştirilmesine yönelik politikaları oluşturmak, bu amaçla ilgili birim, kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak.
- b) Bakanlık öğretmenleri ile talepleri hâlinde özel öğretim kurumları eğitim personeline yönelik olarak; meslek öncesi ve meslek içi eğitimi vermek veya verdirmek, gelişmeleri için kurslar açmak veya açtırmak, uzmanlık programları, seminer, sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlemek.
- c) Öğretmenlere yönelik olarak verilecek eğitime ilişkin konularda inceleme ve araştırmalar yapmak.
- ç) Görev alanına giren konularda kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapmak; bunlarla ortak çalışma, araştırma, eğitim programları düzenlemek, danışma kurulları ve komisyonlar oluşturmak.
- d) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

(2) Öğretmenlere verilecek meslek öncesi, meslek içi ve diğer eğitimlere ilişkin usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir (MEB, 2012)

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı personelin kişisel ve meslekî gelişmelerine yönelik hizmetiçi eğitim faaliyetleri 1960 yılından itibaren düzenlenmeye başlanmıştır. Bu eğitimler 1993 yılında illere yetki verilmesinden sonra mahalli olarak ta düzenlenmektedir. 1960 yılında 2 kurs ve 85 katılımcı ile

başlayan faaliyetler 2010 yılında 19.511 faaliyet ve 444.692 katılımcıya ulaşmıştır. 1960 yılından itibaren düzenlenen 167.563 faaliyete 5.927.191 katılım gerçekleşmiştir (MEB, 2012).

Günümüzde MEB'e bağlı kurumlarda hizmetiçi eğitim faaliyetleri merkezi ve mahalli olmak üzere iki şekilde sürdürülmektedir. Merkezi hizmetiçi eğitim faaliyetleri Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğüne bağlı Ankara, Yalova, Rize, Aksaray, Mersin, Van ve Erzurum olmak üzere 7 ildeki hizmetiçi eğitim enstitüsü tarafından yürütülmektedir. Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı'na ait bu 7 merkez, tüm Türkiye genelinde öğretmenlerin hizmetiçi eğitim aktivitelerinin gerçekleştirilmesi için hem mekânsal hem de donanımsal olarak yetersiz kalmaktadır (Türel, 2010, s.43). Ayrıca bu merkezlerin belirtilen illerde toplanmış olması, birçok öğretmen ve yöneticinin de hizmetiçi eğitim faaliyetlerine ulaşmaması ve yeterince faydalanamamalarına da yol açmaktadır. Oysa Türkiye'nin hemen her ilinde yer alan üniversitelerin eğitim fakültelerinin, fiziksel imkânlarını mekân ve altyapı olarak öğretmenlerin hizmetiçi eğitim etkinliklerine açmaları imkânlar dâhilindedir (Türel, 2010, s.43).

Mahalli hizmetiçi eğitim faaliyetleri ise illerde İl Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından yürütülmektedir. İllerde yapılan bu hizmetiçi eğitim faaliyetlerinde ortaya çıkan en önemli sorunlardan biri ise üniversiteler ile işbirliğinin yetersizliğinden dolayı ortaya çıkan alan uzmanı akademik personel ihtiyacıdır. İllerde yürütülen hizmetiçi eğitim faaliyetleri genel olarak İl Milli Eğitim Müdürlüklerinde görevli müfettişlerce yürütülmektedir. Müfettiş seçimlerinde ise herhangi bir lisans sonrası akademik kariyer aranmadığı için, çoğu zaman bu kişiler alanları veya ilgileri dışında bir takım hizmetiçi eğitim faaliyetlerinde görevlendirilebilmektedirler.

Hizmetiçi eğitimde yükseköğretim kurumlarına önemli vazifeler düşmektedir. Eğitimde yaşanan değişim ve gelişmelerin bilimsel boyutlarıyla ele alınması ve uygulama boyutlarıyla öğretmenlere aktarılması için yükseköğretim kurumları bünyesindeki eğitim fakültelerinde çalışmalar yürütülmesi şarttır. MEB ise yükseköğretim kurumlarından hem bilgi hem de eğitici akademisyen noktasında yeterince istifade etmemektedir (Özoğlu, 2010, s.31).

Hayat Boyu Öğrenme ve Sürekli Eğitim

Eğitim kavramı uzun yıllar okul çağı ile sınırlandırılmıştır. Ancak geçmiş çağlara kıyasla her alanda hızlı değişimlerin yaşandığı 20. yüzyılın, özellikle son çeyreğinde insan gelişmesinin yaşam boyu devam ettiğine ilişkin bilimsel bulgular, eğitim-öğretimin belirli bir yaş dilimi ile sınırlanmasına son verirken, eğitimi yaşam boyu süren bir süreç haline getirmektedir (Oğuz, Oktay ve Ayhan, 2010, s.8).

Yaşam boyu öğrenme; bireysel, toplumsal, sosyal ve istihdam açısından bilgi, beceri ve yetkinlikleri geliştirmeye yönelik yaşam boyunca sürdürülen her türlü öğrenme etkinlikleri olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda yaşam boyu öğrenme, bilgi ve yeterliklerin gelişimini sağlayan örgün öğrenmeyi, yaygın öğrenmeyi, teknik eğitim ve becerilerin kazanılmasını destekleyen kursları, iş yerinde kazanılan mesleki becerileri ve diğer bilgi, anlayış ve becerileri sağlayan bütün öğrenme etkinliklerini kapsamaktadır. Amacı, herkesin, nitelikli bir sosyal ve ekonomik yaşamın bütün evrelerine etkin bir biçimde katılmasına ve bilgi toplumuyla bütünleşmesine olanak sağlamaktır (Megep, 2006, s.13). Yaşam boyu öğrenmede; yaş, sosyo-ekonomik statü ve eğitim düzeyi açısından herhangi bir sınırlıma yoktur. Yaşamboyu öğrenme; toplumdaki herkesin mesleki ve sosyal başarısını sağlayacak bilgi, anlayış ve becerilerin kazanılmasını destekleyen sürekli ve planlı bir etkinlik olarak anlaşılmalıdır (Megep, 2006, s.13).

Sürekli eğitim, kesintisiz ilk eğitimi takip eden bir ara sonrasında yeniden başlanan, mesleki ya da genel eğitimin bir biçimidir. Sürekli eğitim; yetişkin öğrenciler için tam gün eğitimi, serbest yetişkin eğitimini, sertifika ve diplomaları, deneyim desteğini, sürekli mesleki gelişim ve yetiştirme kurslarını, personel gelişimini, açık erişimli kursları, açık ve uzaktan öğrenmeyi, yerel paydaşlarla ortaklık ve işbirliği ağı yoluyla bölgesel gelişmeyi kapsayabilir (EUCEN, 2012).

Avrupa yükseköğretim kurumlarında yaşamboyu öğrenmenin gelişmesi yoluyla, Avrupa'nın ekonomik ve kültürel yaşamına katkıda bulunmak ve Avrupa'nın her yerinde yaşamboyu öğrenme bilgi ve politikalarının yayılmasında üniversitelerin etkisini genişletmek amacıyla, Avrupa Üniversiteleri Sürekli Eğitim Merkezleri Birliği (European University Continuing Education Network) kurulmuştur (EUCEN, 2012). Sürekli eğitimle ilgili diğer ağlar, Avrupa Yaşam Boyu Öğrenme İnsiyatifi (ELLI) ile Avrupa Yetişkin Eğitimi Araştırmaları Topluluğu (ESREA)'dur. Avrupa Yaşam Boyu Öğrenme İnsiyatifi, yaşamları boyunca tüm koşulları ve rolleri gerçekleştirmek için gereken beceri ve bilgiyi edindirmek için bireyleri destekleyen bir öğrenme sürecinin gelişimi konusunda liderlik sağlamaya çalışmaktadır (Thomas, 1995, s.14).

Şenel (2008, s.5) sürekli eğitim ile ilgili olarak, öğretmenlerin değişen ve gelişen yeni öğretim programlarına uygun donanımlara sahip olarak yetiştirilmesi gerektiğini ve bu açıdan bakıldığında öğretmenlerin çağın gereksinimlerine uygun, değişen, gelişen dünyaya ayak uydurabilmeleri için sürekli eğitim görmeleri gerektiğini ileri sürmektedir.

Türkiye’de Yaşam Boyu Öğrenme Uygulamaları

Yaşamboyu öğrenme kavramı, temel olarak çağdaşlaşma anlamını içermekle birlikte, eğitim sistemlerinin yanı sıra çağdaş toplumlar ve ekonomiler için evrensel olarak kabul edilmiş her şeyi kapsayan bir bütündür. En gelişmiş bölgeden, az gelişmiş bölgeye kadar bütün yerleşim yerlerinde Türkiye’nin gelişimi için de önemli bir kavramdır. Bu bağlamda kamudaki bütün yönetim birimlerinin politika ve uygulamaları ile ilişkilidir. Bunun sonucu olarak hükümetin ve her bakanlığın, yaşamboyu öğrenmeye bakış açısı önemlidir (Megep, 2006, s.16). Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında (2007-2013) yaşamboyu öğrenme kapsamında alınan kararlar ve bu kapsamda bilgi toplumu insanı, yedinci bölümde; eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılması ve eğitim sisteminin geliştirilmesi alt başlıklarında 583. Madde şu şekilde açıklanmaktadır (DPT, 2006):

583. Eğitim sistemi, insan kaynaklarının geliştirilmesini desteklemek üzere, yaşamboyu eğitim yaklaşımıyla ve bütüncül olarak ele alınacak; sistemin etkinliği, erişilebilirliği ve fırsat eşitliğine dayalı yapısı güçlendirilecektir.

Türkiye’de Üniversitelere Bağlı Sürekli Eğitim Merkezleri

Sürekli eğitimin başarıya ulaşabilmesi için gerekli koşullardan birisi, sürekli eğitimi sağlayanlar ile ondan yararlananlar arasında bir işbirliğinin sağlanmasıdır. Eğer sürekli eğitimle ilgilenen taraflar arasında sağlıklı bir işbirliği varsa en iyi hizmet sunulabilir. Bir diğer koşul ise sürekli eğitim için destekleyici bir ortam oluşturmaktır. Bu diğerlerine göre daha uzun sürede ulaşılabilen ve daha zor bir hedeftir. Bir ülkede sürekli eğitim konusunda destekleyici bir ortam oluşturulması; bu konu üzerinde söz sahibi paydaşların sürece dâhil edilmesi ve kararlar üzerinde yorum yapmasıyla gerçekleştirilebilir (Thomas, 1995,13-14).

Üniversiteler sürekli eğitim talebini karşılamada artan bir biçimde önemli bir rol oynamaktadır. Toplumdaki farklı gruplara sundukları öğrenme olanakları ve akademik öncelikleriyle üniversiteler, sürekli eğitimin biçim ve içeriğine karar veren belki en önemli kurumlardır. Üniversitelerin sürekli eğitim ihtiyacını karşılamaya yönelik faaliyetleri, ilgili fakülte ve bölümlerin mesleki alanlarına da çeşitli katkılar getirmektedir. Bu durum, aynı zamanda üniversitenin akademik personeline, mesleğiyle yakın bir bağ kurma yani mesleki gelişim olanağı da sağlamaktadır (Thomas, 1995, s.13).

Üniversitelerde kurulan sürekli eğitim merkezlerinin (SEM) yasal dayanağı 2547 sayılı Yükseköğretim Yasası’nın 2880 sayılı Yasayla değişik 7/d maddesidir. Bu madde gereği SEM’ler, rektörlüklere bağlı uygulama ve araştırma merkezi statüsünde kurulmuştur. Üniversitelerin, uygulama ve araştırma merkezi kurulabilmesi için Yükseköğretim Kuruluna (YÖK) yapmış oldukları önerileri; YÖK Yürütme Kurulunca belirlenen ölçütlere göre değerlendirilmektedir. Üniversitelerde kurulacak Uygulama ve Araştırma Merkezleri için, YÖK Yürütme Kurulunca belirlenen ölçütler şunlardır (YÖK, 2000):

1. Merkezle ilgili üniversitede etkinlik gösteren bölümlerin ve bu bölümlerdeki lisans ve lisansüstü programların durumu,
2. Merkez etkinliklerinin, üniversitede ilgili bölümlerde bulunan programlara ve araştırmalara sağlayacağı akademik destek durumu,
3. Merkezlerin, ilgili programlara yönelik mesleklere hazırlayıcı ve destekleyici katkılarının ne ölçüde olacağı,
4. Merkez etkinliklerinin, bölümlerde yürütülen programların uygulama boyutuna yapacağı katkı durumu,
5. Merkez etkinliklerinin, bölümlerde yürütülmekte olan programlardan ve araştırmalardan farklılık durumu,
5. Merkezin etkinliklerinin özelde üniversiteye, genel olarak da topluma yapabileceği katkı durumu,
6. Merkez için fiziki altyapı (bina, laboratuvar) olanaklarının var olup-olmadığı, eğer yoksa bunların nasıl sağlanabileceğiyle ilgili planlama durumu,
7. Merkezde görev alacak akademik personelin durumu,
8. Merkeze ait yönetmelik taslağının bulunmasıdır.

SEM’lerde eğitim programları, genel olarak mesleki bilgi ve beceri kazandırılmasına yöneliktir. Bununla birlikte genel öğrenme etkinlikleri olarak kişisel gelişim, sosyal doyum sağlama ve boş zamanları değerlendirme amaçlarına yönelik çok farklı eğitim programları da yer alabilmektedir. Sürekli eğitim merkezinin çoğunda bilgisayar işletim sistemi ve kullanımı ile yabancı dil öğretim programları bulunmaktadır. Bunun gerekçesi olarak; bilgisayarların çok çeşitli işlevleriyle her sektörde kullanılıyor olması ve küreselleşmeyle birlikte yabancı dil bilmenin vazgeçilmez bir unsur olduğu söylenebilir (Kılıklı, 2008, s.36).

	Üniversite Sayısı	Eğitim Fakültesi	S.E.M	Eğitim Fakültesi ve SEM
Resmi	103	77	88	71
Vakıf	63	15	40	9
Toplam	166	92	128	80

Tablo1: Türkiye’deki Resmi ve Vakıf üniversiteleri ve bu üniversitelere bağlı eğitim fakülteleri ve sürekli eğitim merkezi sayıları.¹

TARTIŞMA VE SONUÇ

Gültekin ve Çubukçu (2008) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenler hizmet içi eğitimi, gerek kurumsal gerekse bireysel bakımdan kendilerine katkı getiren bir etkinlik olarak görmektedirler.

Türkiye’de eğitim kurumlarının personeline yönelik hizmet içi eğitim programları ağırlıklı olarak MEB’e bağlı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından planlanmakta ve yürütülmektedir. Fakat MEB’in düzenlediği hizmet içi eğitim programlarının planlanması ve yürütülmesi bağlamında pek çok sorunla karşılaşılabilir. Nitekim yapılan bilimsel çalışmalarda bunu destekler nitelikte sonuçlar sergilemektedir. Avşar (2006), Karagöz (2006), Uçar (2008) ve Ulus (2009) tarafından yapılan araştırmalarda da öğretmenlerin hizmet içi eğitim faaliyetlerinin uygun zaman ve uygun ortamlarda yapılmadığı ve ihtiyaçları karşılamadığı yönünde sonuçlar elde edilmiştir.

Ayrıca öğretmenlerin mesleki gelişimleri açısından büyük bir öneme sahip olan hizmet içi eğitim programlarının bazılarının Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğüne bağlı 7 tane hizmet içi eğitim enstitüsünde yürütülmesi de bu önemli hizmete erişim noktasında bir takım sorunlar ortaya çıkarabilmektedir. İl Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından yürütülen mahalli hizmet içi eğitim programlarının en önemli sorunları ise planlama ve yürütmeye akademik desteğin yeterince sağlanamaması olarak görülmektedir. İllerde yapılan bu hizmet içi eğitim faaliyetlerinde üniversiteler ile işbirliğinin yetersizliğinden alan uzmanı akademik personel ihtiyacının yeterince giderilemediği düşünülmektedir.

Eğitim personelinin mesleki gelişimleri ve mesleki doyumlarının artırılması yönünde hizmet içi eğitim programlarında yükseköğretim kurumlarına önemli vazifeler düşmektedir. Polat (2002) yaptığı araştırma sonucunda öğretmenlerin hizmet içindeki eğitimi için üniversite okul işbirliğinin daha da geliştirilerek, yeni bilgi ve çağdaş gelişmelerle eğitim iş görenlerinin donanımına fırsat verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Özer (2004)’in gerçekleştirdiği araştırmada da, öğretmenler hizmetiçi eğitimlerin en çok üniversitelerde yapılmasını istediklerini vurgulamışlardır. Özdemir (1997) ve Aytaç (2000).da ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirmenin temel unsuru konumundaki öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimi kadar, hizmetiçi eğitiminde de üniversitelerin rol alması oldukça faydalı olacağını vurgulamaktadır. Üniversitelere bağlı sürekli eğitim merkezlerinin gerek fiziksel mekân gerekse alan uzmanı akademik personel açısından merkezi hizmet içi eğitim faaliyetlerinin tüm illere yaygınlaştırılması ve mahalli hizmet içi eğitim faaliyetlerinin de nitelik ve nicelik olarak iyileştirilmesi bakımından önemli bir açığı kapatacağı düşünülmektedir. Kılıklı (2008), sürekli eğitim merkezleri ile ilgili yaptığı çalışmada SEM’lerin, bireylerin ve toplumun gereksinimini karşılayacak genel ve mesleki eğitimlerin, sürekli eğitim yoluyla sağlanması amacıyla kurulduğunu; SEM’lerde eğitim programlarının, üniversitenin akademik birimleri ve öğretim elemanlarının yanı sıra merkez yönetimi tarafından tasarlandığını, SEM’lerdeki etkinliklerin, kurumsal ya da bireysel isteme bağlı olarak

¹ Veriler Yüksek Öğretim Kurumu ve üniversitelerin web sitelerinden Mart 2012’de alınmıştır.

yapıldığını belirtmektedir. Ayrıca SEM'lerin, Türkiye'de yaşam boyu eğitim bağlamında umut verici çalışmalara imza attığının da altını çizmektedir.

Diğer yandan MEB ve YÖK arasında yapılacak bir protokol ile üniversitelere bağlı sürekli eğitim merkezleri aracılığı ile yürütülecek bu faaliyetler belirli bir ücret karşılığında sunulacak olursa yeni kurulan ve herhangi bir döner sermaye geliri olmayan üniversiteler açısından maddi olarak anlamlı bir katkı sağlayabileceği öngörülmektedir. Bu noktada Çelik (2007)'nin yapmış olduğu araştırmada ortaya çıkan sonuçlarda bu öngörüğü destekler niteliktedir. Araştırmanın sonuçlarına göre, 2005 yılında 25 Sürekli Eğitim Merkezi tarafından üniversitelere sağlanan katkı (%55; rektörlüğe, bölümlere, fakülterlere, SEM'e aktarılan dâhil) yaklaşık: 3,5 Milyon YTL olarak gerçekleşmiştir. Öğretim üyelerine ise (%45) yaklaşık olarak 3 Milyon YTL katkı sağlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Avşar, P. (2006). Beden eğitimi öğretmenlerinin kendilerine yönelik hizmet içi eğitim programlarının değerlendirmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aytaç, T. (2000). Hizmet içi eğitim kavramı ve uygulamada karşılaşılan sorunlar. Milli Eğitim Dergisi, 147, 66-69.
- Budak, Y. ve Demirel, Ö. (2003). Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyacı. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 33, s.62-81.
- Canman, D. (2000). İnsan kaynakları yönetimi. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Çelik, G. (2007). Üniversite sürekli eğitim merkezlerinin bilgi toplumunda önemi ve Türkiye'deki merkezlerinin durumunun tespit edilmesi. Sürekli Eğitim Merkezleri Bülteni, 4, 7-19.
- EUCEN (2012). What is EUCEN?. Erişim Tarihi: 10.09.2011. <http://www.eucen.eu/>, adresinden.
- Gültekin, M. ve Çubukçu, Z. (2008). İlköğretim öğretmenlerinin hizmet içi eğitime ilişkin görüşleri. Manas Sosyal Bilimler Dergisi, 19, s.185-201.
- İpek, C. (2009). Güney Kore eğitim sistemi. (ed. A. Balcı) Karşılaştırmalı eğitim sistemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- İzci, E. ve Kara, A. (2010). Fransa'da eğitim personelinin hizmet içi eğitimi. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5, s.161-168.
- Karagöz, B. (2006). Ortaöğretim (Genel Lise) resim iş öğretmenlerinin milli eğitim bakanlığınca düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılım durumları ve eğitim ihtiyaçlarını karşılama konusundaki görüşlerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2002). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kaya, A., Çepni, S., Küçük, M., (2004). Fizik öğretmenleri için üniversite destekli bir hizmet içi eğitim model önerisi. The Turkish Online Journal of Educational Technology 3(1), s. 112-119.
- Kılıklı, M. (2008). Türkiye üniversitelerindeki sürekli eğitim merkezlerinin yapısı ve işleyişi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- MEB (2012). Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü, Görevler. Erişim Tarihi: 10.03.2012. <http://oyegm.meb.gov.tr/net/gorevler.html>, adresinden.
- MEB (2012). Talim Terbiye Kurulu, 18. Millî Eğitim Şûrası, Erişim Tarihi: 10.03.2012. http://ttkb.meb.gov.tr/18_sura.aspx, adresinden.
- MEB (2012). Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. Erişim Tarihi: 10.03.2012. <http://hedb.meb.gov.tr/>, adresinden.
- MEB (2012). Milli Eğitim Bakanlığında hizmet içi eğitim. Erişim Tarihi: 10.03.2012. http://hedb.meb.gov.tr/net/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=42&Itemid=27, adresinden.
- Oğuz, O., Oktay, A., Ayhan, H. (2010). 21. yüzyılda eğitim ve Türk eğitim sistemi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özdemir, S. (1997). Her organizasyon hizmet içi eğitim yapmak zorundadır. Milli Eğitim Dergisi, 133, 17-19.
- Özer, B. (2004). Öğretmenlerin hizmetiçi eğitimi: katılma durumları, beklentileri ve engelleri. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Bildiri Özetleri Kitabı, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 06-09 Temmuz, Malatya, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, Sayfa:68-69.

- Özoğlu, M. (2010). Hizmet içi eğitimde sorunlar ve çözüm önerileri. Milli Eğitim Bakanlığı'nda Hizmet İçi Eğitimin Yeniden Yapılandırılması Panel ve alıştayı. (s.31). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Polat, S. (2002). Öğreten okuldan öğrenen kalite okullarına geçişte hizmetiçi eğitimin rolü. Çağdaş Eğitim Dergisi, 293, 37-40.
- Sarıgöz, O. (2011). İlköğretim öğretmenlerinin hizmet içi eğitim faaliyetleri ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi, 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 27-29 April, 2011 Antalya-Turkey.s. 1021-1030.
- ŞENEL, T. (2008). Fen ve teknoloji öğretmenleri için alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine yönelik bir hizmet içi eğitim programının etkinliğinin araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Thomas, E. J. (1995). Developing continuing education and training in european universities, Journal of European Industrial Training, 19:4, s.11-15.
- Türel, S. (2010). Yeni nesil hizmet içi eğitim modeli. Milli Eğitim Bakanlığı'nda Hizmet İçi Eğitimin Yeniden Yapılandırılması Panel ve alıştayı. (s.43). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Uçar, R. (2005). İlköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin milli eğitim bakanlığı hizmet içi eğitim uygulamalarına ilişkin görüşleri (Van İli Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Ulus, O. (2009). Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.